

MİLLİYET GAZETESİNİN, SARGIN VE KUTLU YOLDAŞLARA YÖNELTİĞİ SORULARA VERİLEN CEVAPLAR

Bilindiği gibi TİP ve TKP tek parti olarak TBKP adı altında birleşti. Yakınlarda yapılan kongre birleşme sürecini başarı ile tamamladı. Geçmişin muhasebesi ile ilgili olarak sorduğunuz soruya resmi yanıt ancak TBKP'nin yetkili organı eliyle verilebilir. İçinde bulunduğumuz koşullar nedeniyle vereceğimiz yanıt resmi değil kişisel yanıt olarak değerlendirilmelidir. Dahası yalnızca bu soru değil diğer bazı sorularla ilgili yanıtımıza da aynı gözle bakılmalıdır.

Geçmişin muhasebesini yapmamış bir parti ya da örgüt olabileceğini sanmıyoruz. Olsa olsa, bu muhasebe açık biçimde yapılmamış, ya da belirli sonuçlaralandırılmamış olabilir. 12 Eylül ile birlikte öyle bir dönem yaşandı ki, henüz tümüyle kapanmadı da. Bir dönem yalnızca partileri hatta genel olarak marksistleri değil tek tek kişileri, ülkemizin ve halkımızın geleceği ile ilgili kaygı duyan herkesi muhasebe yapmaya itmıştır.

Marksist sol için geçmişin muhasebesi her zaman önemli, her zaman güncel olmuştur. Bugün bir muhasebeden söz ediyorsak her zamankinden farklı bir şeyden söz etmek gerekir. Bu yalnızca partilerin belirli yöneticilerinin, tek tek kişilerin, ya da bu partilerin belirli politikalarının veya uygulamalarının muhasebesinden ibaret olamaz. Muhasebe çok daha derine inmek kapsayıcı, köktenci olmak kendine özgü bir metodolojiye sahip olmak zorundadır. Bu anlayışta olduğumuz için biz muhasebemizi yalnızca 1960 sonrası için yapmadık. Çok daha gerilere uzanmaya çalıştık. Biz bugün, Türkiye solunun ülkenin kaderinde etkili bir rol oynaması gereğinden yola çıkıyoruz ve neden bunun olmadığı sorusunu soruyor, bunu araştırıyoruz. Böylece başı sonu belli olmayan bir tartışma yerine somuttan çıkan, sonunda, bugüne yanıt veren, ama aynı zamanda adım adım hem geriye hem teorik temellere inen bir yol izliyoruz. Bu aynı zamanda muhasebede belirli bir yol aldığını ama "Artık tamam sona vardık" denemeyeceğinin de ifadesi oluyor.

Bunu demem şu nedenlerle yanlış olur. Biz solun birliği sorunuyla da bağlı olarak bu muhasebenin tüm sol tarafından kollektif olarak sonuçlandırılabilmesi ne azından belirli noktalara gelinebileceğine inanıyoruz. Kendimizle ilgili muhasebemiz ülkemizdeki solu kapsadığı gibi dünya işçi hareketini de kapsamak zorunda. Böyle olunca gerçek bizim tekelimizde olmadığına göre geçmişin muhasebesi de kimsenin tekelinde olamaz.

TKP ve TİP, TBKP olarak yeni bir program ortaya koydular. Bu program her iki partinin bugün dünyaya geçmişten çok farklı baktığını ortaya koyuyor. Bu durum da kuşkusuz geçmişin muhasebesinin somut ürünüdür. Muhasebenin sözde kalmayıp somut sonuçlara varmış olduğunun kanıtıdır. Yasallaşma girişimimiz de böyledir. Burada daha ayrıntılara inmek olanaksızdır. Ama özetle Marksist teoriyi, dünya ve ülke gerçeklerini kavramada yalnızca eksik değil bir dizi hatamızın olduğu "Sekterlik, dogmatik kalmak, teoride, politikada yaratıcı, üretici olamamak, tekeli zihniyet, salt aşırı muhalefet partisi konumlarında kalmak yapıcı alternatif bir politika ortaya koyamamak" söylenebilir. Tüm bunlar kendimizde olduğu kadar bütün olarak solda da eleştirdiğimiz başlıca noktalar durumundadır.

(5)- Türkiye kapitalist bir ülkedir. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısıyla ilgili feodal mi, yoksa kapitalist mi, olduğu tartışması aşılmıştır. Öyleyse politik strateji ile ilgili, Millî Demokratik Devrim ya da Sosyalist devrim ikilemi de aşılmış olmalıdır. Bugüne eski tartışmanın mantığıyla bakılamaz. Sosyalizme bir dizi aşamadan geçilerek varılabileceğine bu aşamaların önceden masa başında saptanamayacağını söylüyoruz. Kanımızca bu programatik yaklaşım geçmişteki strateji tartışmalarının bir sentezini de ifade etmiş oluyor.

Türkiye'nin gündeminde barış ve demokratik yenilenme durduğunu, bunun köklü demokratik dönüşümler demek olduğunu belirtiyor programımız. Demokratik mücadele içinde ülkemiz demokratik yenilenmeden sosyalist devrimin gerçekleşmesi ile, sosyalist yenilenmeye geçecektir. Bu arada başlıca devrimci etaplar, aşamalar olabilir.

(4) - Özetle söylemek gerekirse dünyamızda barış ve yumuşama süreci giderek egemen bir eğilim oluyor. Sosyal, kültürel, düşünsel, politik derin değişimler zamanını yaşıyoruz. Sağduyu, kör anlamsız, şiddet yanlısı politikalara egemen olmaya başlıyor "politik olarak sonuç alamadığımızda savaşa alırım" düşüncesi giderek tarihî eserler müzesine kalkıyor. Demokratizm ve hümanizm ruhu egemen oluyor. İnsan faktörü öne çıkıyor. Fakat tüm bunlar bunalım olgularının varlığını dışlamıyor.

Barış ve yumuşama sürecinin Türkiye'yi etkilememesi düşünülemez çok yetersiz bile olsa Yunanistan ile ilişkiler bir örnektir. Ancak, Türkiye tarihinde ve bugünden gelen öylesine bir sorunlar karşılıklıdır ki, uluslararası koşullardaki güçlü yumuşama eğilimine rağmen bunun en az yansıdığı ülke durumunda kalabiliriz. ABD yumuşama sürecine rağmen dünyanın bazı noktalarında askersel etkinliğini artırma peşindedir. Eğer Türkiye bu politikaya teslim olursa yeni askeri hükümlülükler ve içerde baskıcı bir rejimin devamı ile yumuşama döneminin bedelini ödeyen bir ülke konumuna da

düşebilir. Bu tehlikeyi ancak bir an önce demokrasinin kazanılması önleyebilir.

(3 ve 19) - Türkiye bugün nereye gidiyor? Bu soru herkesin bugünlerde kendine çok sorduğu bir sorudur. Genelinde Türkiye yeni bir krize girmiyor. Çoğu kez ekonomik bunalımla, sosyal- politik kriz aynı şeymiş gibi görülüyor. Bir ekonomik krize doğru gidiş vardır. Enflasyon dizginlenemiyorsa, işsizlik tırmanıyorsa, Dış borçlar ödeyememe noktasına doğru gidiyorsa bir ekonomik krizin üç temel göstergesi var demektir. Sosyal - politik kriz ekonomik durumla çok sıkı bağlı olsa da onunla özdeş değildir. 12 Eylül esasen krizin kendisiydi. Onun yerine klasik anlamda bir parlamentarizm alabilmiş değildir. Halkın sayısal çoğunluğunu bile temsil etmeyen bir parlamento demokratik parlamentarizmin aracı olamaz. Bugün tek parti egemenliği vardır. Bu durum kriz değilse kriz başka nasıl olabilir. Bu krizden 87 Kasım seçimleriyle çıkma şansı vardı. Anti-demokratik seçim yasasına evet denilerek bu şans yitirildi.

Yakın gelecekte darbe olasılığı yoktur. Zira 12 Eylül'den çıkılmadı ki, darbe olsun. Darbe kime karşı yapılacaktır? Yakın gelecek krizden sancılı biçimden çıkış demokrasiyi kazanma mücadelelerinin sürdüğü bir süreç olacaktır. Politik olarak büyük bir olasılıkla istikrarsızlık ortamı doğacaktır. Tehlikeli olan darbe değil istikrarsızlığın kronik hale gelmesi olacaktır. Bu durum, Türkiye'ye zaman kaybettirecektir. Ancak demokrasi güçlerinin duruma müdahale etmediği durumda bu böyle olacaktır. Oysa, demokrasi yönünde giderek artan bir dinamizm oluşuyor. Bu dinamizm doğru politikalarla hedefe yöneltilirse yakın gelecek demokrasi yönünde politik güçler oranının değişmesiyle karakterize olacaktır.

Çözüm demokrasi mücadelesini kararlı biçimde yükseltmek bugünkü politik rejimin demokrasi yönünde değişmesini isteyen tüm politik parti ve demokratik güçlerin demokrasiye geçişin asgari müştereklerinde en başta demokratik bir Anayasa ve anti-demokratik yasaların kaldırılması, genel politik affın çıkarılması gibi konularda ulusal bir mutabakat sağlanmalıdır.

Halkımızın ağır ekonomik duruma tepkisinin ne olduğu sorusuna ciddi incelemeler olmaksızın kesin yanıtlar vermeyi eski kolaycılığımızın bir devamı olarak görürüz. Bu durumun çözümlenmesi çok önemli ve ciddi bir konudur. Konunun doyurucu, bilimsel bir araştırılmasına tanık olmadık. Bu kayıdı düştükten sonra söylenebilir ki, Türkiye, tarımı kendi kendine yeter az sayıda ülke arasındaydı. Bu yeterlilik dengesinin hızla bozulduğuna kuşku yok. Ancak, öyle görülüyor ki, denge hala varlığını sürdürüyor. Geri bir ülkede, ekmek, patates soğan bulunabiliyorsa o ülkede spontan patlamalar salt ekonomik nedenlerle gerçekleşmez. Eğer çarşıda bu tüketim malları varsa, fiatları ne denli yüksek olursa olsun, fiatlar ağır bile olsa çoğunluk tarafından alınabilirlik sınırındadır. Gelişmiş bir ülkede ise bir hafta halk et alamazsa protesto eder. Demekki, demokrasi bilinci kültür düzeyi ile ekonomi arasında doğru bağlantılar kurmak önemlidir. Özal hükümetinin yoklukları kaldırdık propağandasını küçümsememek gerekir. Bunun bedelini biz iyi biliyoruz. Borçlar ödenemez noktaya geldiğinde yokluklar da başlayacaktır. Muhalefetin iktidar isteksizliği birazda bu tehlikeyi görüyor olması yüzündendir.

(3) Kürt halkının varlığını tanımak bugün demokrasi açısından komünist partisinin yasallaşması sorunu ile birlikte en başta gelen koşuldur. Son olarak başbakan "Sokakta Kürtçe Konuşulabilir" dedi. Hiç değilse bir adım ama, sokakta Kürtçe konuşan bu halka "Türk bunlar" dersek biraz komik olmaz mı? Artık bu gerçeği kabullenme zamanı gelmiş sorun olgunlaşmıştır. Şu anda doğudaki silahlı çatışmaların asıl temeli bu gerçeği kabullenmemekle, şoven politikalarda yatıyor. Devlet, herşeyden önce kendisi Kürt sorununun barışçı adil çözümünden yana olduğunu açıklamalı. Kan dökülmesini önlemelidir. Ne kadar kan dökülürse sorunun çözümü o denli güçleşir.

Bütün Kürt gruplarının ayrı devleti savunduğu toprak talep ettiği doğru değildir. Tek tek bütün Kürt gruplarını değerlendirmeye girişmek zamansız olur. Onlarda özgürce konuşma olanaklarına sahip değiller. Eğer biz böyle bir olanak bulmuşsak, bunu onların da yasal partiler gibi özgürlüğe kavuşmaları talebini ileri sürerek değerlendirmemiz gerekir. Ayrıntılı bir değerlendirmeye girmek ancak sonranın işi olabilir.

(6) TCK 163. maddesinin kaldırılmasından yanayız. hemen belirtmeliyiz ki, bu isteğin dinsel hareketlerle ittifak niyetiyle bir ilgisi yoktur. Eğer bir ittifak gerekiyor ve bunun olanakları da var ise, bu mevcut maddeye rağmen gerçekleşir. İkincisi, 163 ile dinsel irtica tehlikesi arasında doğrudan bağlantı kurmakta yanlışdır. Eğer bu gün irtica olgusu varsa sözkonusu maddenin yürürlükte olmasına rağmen vardır. Hatta burada tersten bir bağlantıdan söz edilebilir. Gerçekten baskı altına alınan her düşünce, inanç kaçınılmazlıkla gerçeklerden kopar, bağnazlaşır.

Eğer, çağdaş bir toplumda meşru kabul edilen herşey bizde de olmalıdır, düşünce ve inançlar özgür olmalıdır diyorsak, çifte ölçü kullanamayız, 163'ün kalkmasını istemenin bundan başka hiçbir gerekçesi yoktur. Dahası onlar 141 ve 142. maddelerin kalkmasına karşı olsalar bile biz, 163. maddenin de kalkmasını savunuruz. Elbette biz aynı zamanda laisizmin kararlı savunucularıyız. Ama yasaklarla bunun artık olmayacağını söylüyoruz.

Bir irtica olgusunun varlığını inkar etmiyoruz. Ama bunun önlemenin yolu demokrasinin bilim ve

bilimsel düşüncenin üzerindeki baskıyı kaldırmaktır. İnanç ve düşüncelerini zorla kabul ettirmek isteyenlere karşı uygulanacak pek çok yasa maddesi vardır. Okul yaptırmayıp cami açtırıyor, İmam hatip okullarını çoğaltıyorsanız, irticanın örgütlenmesini hiçbir yasa önleyemez.

Bu çevrelerle ittifak politik olarak olgunlaşmış bir sorun değildir. Biz herşeyden önce onlarla da diyalog kurmak, ülkemizin halkımızın sorunlarını uygarca tartışmak istiyoruz.

(7)- Askeri darbelere set oluşturacağı gerekçesiyle AT üyeliği düşünmek kanımızca konuyu basitleştirmek olur. Üyelik böyle bir sonucu getirir. Ama AT üyesi olmadan darbeler önlenemez diye kestirip atmak yanlış olur. Biz dünyamızdaki genel eğilime karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin kaçınılmaz olarak getireceği yeni boyutları dikkate alarak AT ile ilişkiyi gerçekçi görüyoruz. Teknolojik gelişmenin gerisinde kalmamak için de gerekli bu. Zaten sömürü anlamında Türkiye kapılarını AT üyelerine sonuna kadar açmış durumda. Bu karşı tarafın hiç yükümlülük taşımadığı tek taraflı bir ilişki. Ayrıca biz ekonominin bugünkü durumu ve bugün uygulanan iktisat politikaları ile tam üyeliğin henüz Türkiye'nin çıkarına olmayacağını da söylüyoruz. NATO'ya karşıyız. Eğer çıkma olanakları var olsa, kalmayı savunmamız düşünülemez. Biz genel olarak askeri paktlara karşıyız. Ancak Türkiye gibi bir ülkenin NATO'dan çıkması demek bölgede ve Türkiye'de çok köklü değişmelerin gerçekleşmiş olması demektir. Bunun henüz olmadığı ve kolayca da olmayacağı koşullarda NATO'dan çıkmak yalnızca bir slogandan ibaret kalır. Ne var ki, böyle bir slogan bugün ve yakın gelecek için dünya barışı yumuşama ve ulusal ve bölgesel güvenlik için Türkiye'nin yapabileceklerini kolaylaştırır. NATO'da küçük ülkeler için de giderek NATO'nun saldırgan amaçlarla kullanılmasına, ekonomiye getirilen ağır askeri harcamalar faturasına karşı çıkma eğilimi doğuyor, yumuşama silahsızlanma, anti-militarist eylemlerin güçlenmesine paralel olarak bu eğilimde güçlenecektir. Bu durumda barışçı demokratik bir Türkiye NATO içinde dışındakinden daha fazla olumlu bir rol oynayabilir. NATO'dan çıkalım dediğiniz yerde böyle bir olumlu rolü politika haline getiremez ve savunamazsınız. Savunsanız da etki yaratamazsınız. TBKP karşılıklı güç indirimi yoluyla kademeli biçimde hem NATO, hem Varşova paktının fes edilmesini savunuyor.

(8)- Mevcut koşullarda nasıl bir mücadele çizgisi savunuyorsunuz sorusu ile kastedilen şey çok açık değildir. Şunu söyleyebiliriz? Demokrasinin kazanılması onu isteyen herkesle birlikte aktif girişken kararlı bir mücadele ile başarıya varabilir. Bir yandan herkesin, her çevre, tek tek her birey demokratik haklarımızı talep eder, bunun mücadelesini verirken yine bütün bu çevrelerle birlikte nasıl bir yönetim biçimi yani politik rejim içinde yaşamak istediğimizi ortaya koymalıyız. Bu, başta anayasa olmak üzere temel yasaların ve idarenin yeniden demokratik yapılanmasına sol demokratik örgütler, güçler ve yığınlar olarak katılmak demektir.

(9)-Yurtdışında olan vatandaşları ülkelerine özgürce dönemeyen bir devlette demokrasinin olduğuna herkesi inandırmak için sihirbaz olmak gerekir. Aynı zamanda onlar demokrasiye dönüşün çok önemli potansiyel gücüdür. Önemli olan bu gücün kullanılmasıdır. Zamanlaması şu ya da bu olur ancak dönülmelidir ve dönülecektir. Bütün mesele demokrasiye dönüşte birlikte katkı yapmak ve bu mücadelenin işlevsel parçası olmakla demokrasinin kazanılmasından sonra salt dönüş arasındaki farkı görmek buna göre karar vermektir. Bizlere işkence yapılmasına rağmen sekiz yurtseverin ülkeye dönmesi bu açıdan çok daha anlamlı, çok daha yürekli hepsinden öte sorumlu bir davranıştır. Bu dönüş demokrasi yönünde kalıcı sonuçlar yaratmıştır.

(10)- TBKP Programı sosyalizme barışçı yoldan geçmek istediğimizi her türlü tartışmanın ötesinde açıklıkla ortaya koyuyor. Bu yol yasal kaygılarla önerilmiş değildir. Zira TBKP programı henüz yasallık adımı atmadığı bir dönemde önceden hazırlanmıştır. Öngördüğümüz sosyalizm modeli ile, sosyalizme geçiş yolu, bir birini tamamlamaktadır. Öngördüğümüz sosyalizm demokrasinin daha fazla olduğu ve çok partili bir sosyalist çoğulcu sisteme dayalı bir düzen olacaktır. Böyle bir sosyalizmi kurmak için yolunuz da elbette ona uygun olmak zorundadır. Ancak, biz barışçı yolu "kazanmaktan" sözediyoruz. Yani biz bunu istiyor ve daha bugünden çizdiğimiz politikalarla bu yolu hazırlamaya çalışıyoruz. Bize "hayır sizin barışçı yoldan iktidara gelmenize izin vermeyeceğiz" denirse bu durumun yaratacağı sonuçların sorumlusu da biz olmayacağız. Bu nedenle karşıtlarımız da bu sorunu bugünden düşünüp değerlendirmek durumundadırlar. Unutulmamalı ki, her baskının bir bedeli ve yarına çıkarılan bir faturası vardır. Biz toplum yaşamından şiddetin her biçiminin dışlanması için mücadele ediyoruz.

(11)- Cumhurbaşkanlığı seçimi gibi önemli ve kritik konuda partimiz "pratik" tutumunu zamanı gelince belirler. Sorduğunuz gibi eğer Evren mi, Özal mı, tercihi karşısında kalınırsa hangi tercihin demokrasiye geçişte daha işe yarar olduğuna bakılması gerekir. Şu anda sözü edilen kişiler neden kendilerinin seçilmesi gerektiğini ortaya koymuş degillerdir.

Kanımızca böyle bir tercih ile karşı karşıya kalmak bile demokrasi konusunda sancıları ortaya koyar. Başka seçenekler de olmalıdır.

Biz artık asker kökenli cumhurbaşkanları geleneğinin yıkılmasını ve 12 Eylül'ün sona ermesini

gerektiğini düşünüyörüz. Ancak cumhurbaşkanlığı için tek başına bu kriter de yetmez. Cumhurbaşkanlığına aday olacak kişi demokrasiye inandığı konusunda kuşklar olmayan, şahsında çeşitli politik eğilimlerin mutabakatını sağlayabilecek bir kişi olmalıdır.

(12) Demirel mi? Özal mı? sağda kalıcıdır. Hangisi tercih edilmelidir gibi bir soruya yanıt çok spekülâtif olur ve neden, hangi amaçla bir tercih sorunu doğacağı da açık değildir.

(13)- Yerel yönetim seçimlerinde izlenecek politikayı ancak partimizin yetkili organları çizebilir. Böyle bir politikanın çizilebilmesi için bazı somut verilere gereksinim vardır. Biz cezaevi koşulları nedeniyle bu verilere ulaşma olanaklarına sahip değiliz.

(14)- DSP'nin bugünkü olanakları etkili bir muhalefet için SHP'ye göre çok sınırlıdır. Bu bakımdan aynı nitelikte iki parti olarak herbirinin ne dediğinden çok bunların etki olanakları geniş olan bir partide söyleniyor olması önemlidir.

SHP'de iktidara hazır bir muhalefet kararlılığı gözüküyor. Kamuoyunda oluşun genel kanı budur. SHP'nin en önemli zaafı hemen herşeyi iktidara gelince yapma vaadiyle yarına erteliyor olmasıdır. Oysa iktidara hazır bir partidi daha bugünden iktidardaymış görünümü kazanmış bir partidir. Halk diyebilmeli ki, "Bugünden bunları başarabilen bir parti iktidarda çok daha fazla şey yapabilir"

(15)- Hangi partiler demokrasilerden yana sorunuzda, kastedilen yasal partilerdir. Biz marksist partiler olmadıkça hiçbir partinin demokratlığına güvence veremeyiz. Bu her partinin tutumu ve politikasına ve koşullara bağlıdır. Bize göre bugün (faşist eğilimler) hariç her parti içinde demokrasiyi isteyenler şu ya da bu oranda vardır. Çizgi partileri kucaklayacak biçimde değil, bu partilerin içinden geçmektedir.

(16)- İlke işçi sınıfının sendikal birliğinin tek çatı altında gerçekleşmesidir. Somut olguların bu ilkenin gereklerini aştığı zaman ve durumlarda dahi yapılacak bu ilkenin yaşama geçmesini engelleyici veya zorlaştırıcı değil, kolaylaştırıcı ve sağlayıcı konumda olabilmektir. Tutumumuz eskiden de buydu, bugün de budur.

(17)- Papandreu ve Özal her ikisinde zaman zaman gerçekçi, zaman zaman şoven davranıyorlar. Fakat bugün Türk hükümeti Yunanistan ile barışı gerçekten istiyor. Çünkü AT nedeniyle buna zorunludur. Papandreu için böyle bir baskı unsuru yok. Ya da en azından bu ölçüde değildir. O nedenle Papandreu'nun politik manevra alanı daha geniştir. Çözüm barış ve diyalog politikasını kararlı sürdürmekten geçiyor. Ege ve Kıbrıs sorununun çözümünü ayrı tutmak gerekir ama görmeliyiz ki, Kıbrıs çıban başı olduğu sürece Ege sorununu kesin çözümlere kavuşturmak olanaksız değilse bile çok zordur.

(18)- Tarihte yani, 1915'lerde bir Ermeni kırımı olduğu gerçeği kabul edilmelidir. Toprak talebi kabul edilebilir haklı bir talep değildir.

SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ

Bu bölümle ilgili düşündüklerimizi kapsamlı yazabildiğimizde tam yanıt vermiş olabiliriz. Ancak yanıtlarımız kısa olmak zorunda. Bu durumun yaratacağı eksiklik dikkate alınmalıdır. Tekrardan kaçınmak için sorularınıza toplu yanıt vermeyi daha doğru gördük.

Sosyalist ya da marksist solun bölünmesi olayı ve bölünen parçaların çokluğu yalnız bizim ülkemize özgü değildir. Bir kez egemen olan bölünme süreci olunca mitoz bölünmeler kaçınılmaz oluyor. Bu nedenle esas olarak ana eğilime bakmak gerek. Bölünmeler süreci, elbette kaçınılmaz değil. Ne var ki, yalnızca iyi niyetle olmak bölünmeler sürecini engellemiyor. Ülkemiz demokratik ve kültürel gelenekleri kadar önel, nesnel pek çok etmenin bölünme sürecindeki rolünden söz etmek gerekir. Ancak tüm bu etmenleri tek bir noktada toplayarak ifade etmek çok yanlış olmaz. Hareket yükseliyor ve başarı kazanıyorsa, bölünmeler olsa bile genel eğilim durumuna gelmez. Öyleyse niçin bölünmeler oluyor sorusunun yanıtını hareketin neden başarısız olduğu sorusunun yanıtını da aramak gerek. Biz 12 Eylül 1988'in hemen sonrasında bu yana önce kendi koşullarımızdan kendi ülkemizden hareketle sonra dünya komünist ve işçi hareketini yaşayın sosyalizmi değerlendirmeye çalışarak bu soruya yanıt aradık. TİP, TKP birliği de bu sağlam temele dayandı.

Uluslararası komünist ve işçi hareketindeki bölünmelerin her ülkedeki hareketin bölünmesinde etkili olduğu açık bir gerçektir. Günümüzde bu büyük bölünmenin temelleri giderek yok oluyor. Bu sevindiricidir.

Önümüzdeki dönem temel farklılaşma yasal kurulmuş bir parti olarak ortaya çıkıp çıkmama konusunda olacak.

İkinci olarak çok kesin söylemek için vakit henüz erken olsa bile belki işaretler komünist partisinin

yasal kurulma koşulları doğduğu halde bile bu isim altında değilde sosyalist ya da başka isimler altında parti kurma eğiliminin de doğabileceğini gösteriyor.

Temel tartışma konusu ise daha bugünden başlamış olan "çağımızın yeni özellikleri" ve "yeni düşünce tarzı" bağlı olarak yeni program anlayışları olacaktır. Ancak temel tartışma konusu mutlak bölünme konusu anlamına gelmez. En azında biz soruna böyle yaklaşmayacağız.

Bize göre birlik anlayışı şöyledir demek doğru değildir. Birlik anlayışı bilik olmak isteyenlerce somutlanacaktır. Birlik bir "amaç" etrafında toplananların gönüllü birliği olabilir. Elbette koşulsuz birlik olmaz. Kanarya sevenler derneğinin bile koşulu vardır. Kanaryaları sevmek. Ancak eğer deneylerimiz bizi belli olgunluğa vardırırmış ise, koşullar ileri sürerek birlik istemeyi çocukçu görmek gerekir. Birlik için nedenler nasıllar koşulları da yaratır. Kısaca, gönüllülük konsensus esastır. Amaç bağcıyı dövmek değil de üzüm yemek ise, işte koşul budur. Yani amaçlarda birleşmek ne var ki, yine deneyimiz genel olarak sosyalizm hedefinde birleşmenin birliğe yetmediğini gösteriyor. Bugünün gerçeklerinde birliği arayarak adım adım geleceğe uzanmak teorik temellere inmek hem en sağlam, hem de geniş birliğin yoludur. TİP-TKP birliği bu yolla gerçekleşti.

Birliğe böyle baktığımızı göre önceden birlik yapabileceğimiz ya da yapamayacağımız kişi, ya da örgüt isimleri listeleri hazırlamak yanlış bir tutum olur. Birlik sorununu oturup konuşamayacağımız bir marksist düşünemeyiz. Böyle bakmamız marksist olmayı yeterli gördüğümüz anlamını gelmez marksist kavrayışlarımızın aynı olup olmadığı farklılıkların birlikte bir parti içinde olmaya engel olup olmayacağı ancak, tartışmalar ve diyalog sürecinde somut olarak belirlenmelidir. Bir parti çatısı altında birlik hem geniş hem en sağlam biçimde "geçmişin muhasebeci" temeli üzerinde yükseltilir. Her konuda tam anlaşma ve tamamlanmış bir muhasebe sonra birlik demiyoruz. Burada da temel konularda görüş uyumu sağlamak başlangıç için yeterli olur. Tersini önce birleşelim, bunları sonra ele alırız demek birlik sorununu ciddiye almamak olur. Oysa bugün önyargısız kişisel tutumlardan arınmış bu nedenle de üzerinde birleşilebilir, bir muhasebe olanakları vardır. Bu fırsat henüz birleşmemişken en iyi kullanılabilir, yani henüz kimse kimseye hesap verme, hesap sorma konumunda değilken.

Bize göre TKP'li eski kuşak komünistlerinin yer almadığı bir birlik düşünülemez. Aynı şekilde yine bize göre 1960 sonrası TİP içindeki en sorumlu yöneticilerden o günkü sıradan üyesine kadar herkesin bugün birliğin dışında düşünülmemesi gerekir. Fakat en genel hatlarıyla geçmişin muhasebesi yapılmadan böyle geniş birlik gerçekleşemez. Ama bu muhasebe yapılamaz değildir. Bu iki örneği yaklaşımımızı somutlamak için verdik. Yoksa Birliğin çerçevesini bundan ibaret gördüğümüz biçiminde anlaşılmalıdır.

Derme çatma üç günde dağılacak bir birlik istemiyorsak bugün böylesi sağlıklı ve geniş birliğin koşullarını hazırlamak için çalışmalıyız.

TBKP'nin yasallaşması çabası aynı zamanda en geniş birlik için "en uygun koşulları" hazırlama demektir. Yasal bir komünist partisinin kurulmasından önce bilinmeli ki, "en geniş" fiilen, pratik olarak zaten olanaksızdır. Genişlik herhalde salt sayısal genişlik değildir.

Bugünkü yasal mevzuat başta 141 ve 142. maddelerin varlığı bu maddelerin 12 Eylül mantığı ile uygulanmaya devam ediliyor olması esasen bugün sosyalist partinin "en geniş" olmasını fiilen önüyor. Hali hazırda böyle bir partiye üye olmaları olanaksızlaştırılmış binlerce insan vardır.

Bu nedenle dün biz sosyalist parti girişimlerini erken bulduğumuzu söylerken aynı nedenlerden hareket ediyorduk. İkinci olarak geçmişin muhasebesi program sorunları gibi temel sorunların tartışılmasına başlanmadığı durumda yeni bölünmelere yolaçabileceği endişesini samimi olarak taşıyorduk. Bugün bu görüşlerimizi değiştirecek koşullar oluşmuş değildir.

TBKP'nin yasallaşması için mücadele ise baştan beri söylediğimiz gibi demokrasinin artık var olduğu yasal çerçevenin elverişli olduğu gerçeklerine dayanmıyordu. Tersine bugünkü yasal çerçeveyi kabul etmiyor onu değiştirmek istiyoruz. Komünist partisinin yasallığı mücadelesi bu çerçeveye ile doğrudan karşı karşıya gelme demektir. Bu nedenle TBKP'nin yasallaşması demokrasi mücadelesinin merkezindeki sorun haline gelmiştir. Sosyalist sol bir parti ise bugünkü yasal çerçeve içinde kurulacaktır. Bunu küçümsemiyoruz. Ama göstermek istiyoruz ki, bu iki şey işlevsel olarak farklı şeylerdir.

Öyleyse "en geniş olması için sosyalist parti gerekli" gibi bir tezi bugünkü koşullarda gerçekçi olmadığı için dışladığımızda ve işlevsel farkı net ortaya koyduğumuzda TBKP'nin yasallaşması ile yasal parti çelişmez. Çünkü artık burada sözkonusu olan yasal parti "en geniş olma" işlevini değil komünist partisinin yasal kurulması için mücadele işlevini üstlenecektir. Kaçınılmaz olarak böyle olacak zira, kendisi de ağırlaştırılmış bu yasal çerçevenin baskısı ile karşı karşıya kalacaktır. Bu aynı zamanda 12 Eylül öncesinden farklı bir demokrasi çoğulcu yani çok sınıflı, çok ideolojili, çok partili katılımcı demokrasi için mücadele demektir.

Böyle bir demokrasi anlayışı 12 Eylül öncesinde ne dış ne de iç koşullar açısından olgunlaşmış değildir. Bu ve diğer özel nedenlerle 1980 öncesinde koşullar komünist partisinin yasallaşması için olgun sayılamazdı.

Şunu da ekleyelim, bugün komünist partisinin yasallaşması talebi öylesine geniş çevrelere mal olmuş ve benimsenmiştir ki, bu amaç için mücadele de geniş bir demokratik hareket ortaya çıkmıştır. Yani bugün somut olarak ortaya çıkan bu güç yasal bir partinin olanaklarından çok daha geniş ve çok daha etkindir. Bu geniş demokratik hareketi güçlendirmeyi de dikkate almak gerekir. Böyle olunca bizim TBKP'yi yasallaştırmaya ağırlık veriyor olmamız doğaldır. Dahası, ağırlıkta değil verdiğimiz mücadele bütünüyle bunun içindir. Yukardan beri açıkladığımız üzere yasal çalışma koşullarını elde ettiğimizde TBKP'ye "katılma" çağrısı yapmayacağımız açıktır. Böyle bir oluşumun ne ev sahibi ne de kiracısı olmayacaktır. TBKP girişimcisi olacaktır. Başka girişimcilerle birlikte.

Öyleyse TKP-TİP birliğini ve şimdide TBKP-TSİP birlik çabasını bir model olarak sunmadığımız da açıktır. Fakat birbirine yakın grupların birlik çabasını da doğal saymalı. Birliğin biçimi konusunda da katı olmamak gerek.

Birlik istediğimiz genişlikte sağlanamadığı durumda bile iyi niyetli birlik çabaları başka biçimlerde "kalıcı" birlikteliklere olanak verir ve süreç kesilmiş olmaz.

TBKP programı esasen tartışmaya açık duruyor. Tartışmaya açık olması demek değişmelere de açık olması demektir. Fakat unutulmaması gereken gerçek bizlerin politik mücadele verdiğimizdir. Biz bir yandan da programımızı yaşama geçiren politikalar üretiyoruz. Oturup yasallığı ya da en geniş birliği beklemiyoruz. Ne var ki, yanlış olduğu ikna edici olarak ortaya konan her noktayı düzeltmememiz için neden yoktur. Kaldı ki, biz kimseye birliğin koşulu bu programdır demiyoruz. Ama, programımızı doğru görüyoruz savunuyor ve uyguluyoruz. Bu gerçek bile TİP-TKP birliğinin somut mücadele dışında tepeden oluşmadığının açık kanıtıdır. Uzun bir eylem birliği süreci yaşanmıştır. Biz daha bugünden partimiz içinde farklı görüşlerin olabileceğini olması gerektiğini, ideolojik birliği ve parti programını bir kışla talimatnamesi gibi görmemek gerektiğini söylüyoruz. Söylemekle de kalmayıp bu yönde tüzüksel değişiklikler de yapmış bulunuyoruz. Ama, kanatların olduğu yani hiziplerin özgür olduğu bir parti anlayışını da doğru görmüyoruz. Hizipleşmeyi farklı görüşlerden ayıran şey parti içinde ayrı karar mekanizması oluşturmaktır. Eğer bir partide birden fazla karar mekanizması olursa parti mücadele edemez, felç olur. Ya da, bu parti değil cephe'dir. Marksist parti fikri bulanıklaştırılmamalıdır.

Özetle TBKP'nin yasallaşması için mücadele "bir parti kurma, bir partiyi yasallaştırma" gibi sıradan bir anlamı çok aşan ve fiilen aşmış olan bir mücadeledir. Bu mücadele halkın demokratik bilincini karartan antikomünizmi geriletme çağdaşlaşma mücadelesidir. Bu mücadele marksist solun en geniş birliğinin koşullarını hazırlama çağdaş modern bir komünist parti yaratma mücadelesidir. Bu hedefler doğrultusunda tüm demokrasi güçlerinin katkıları ile somut elle tutulur, azımsanmayacak yol aldığımız sanırız artık görünen bir gerçektir.

TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİN

Mehmet Karaca ve Osman Sakalsız Yoldaşların, Milliyet Gazetesinin Sorularına Yanıtları

ULUSLARARASI SOSYALİST HAREKET

Soru 1- Geçmişte uluslararası komünist harekette yaşanan bölünmenin tarafları (Sovyetler Birliği ve Çin Komünist Partileri) şimdi kendi tarihlerini ve özellikle 60'lı ve 70'li yıllardaki politikalarını çok farklı değerlendiriyorlar. Bu eleştirel yaklaşımlar temelinde geçmişteki bölünmelerde bir tarafın haklı öbür tarafın haksız olduğunu söylemek kanımızca olanaklı değildir. Objektif bir tarih araştırması her iki tarafın da hem haklı hem haksız yanları olduğunu ortaya çıkaracaktır, sanıyoruz. Ama geçmişte başka politik hareketler gibi bizim de bu konuda tek taraflı tutum aldığımız açıktır. Şimdiki yakınlaşma, gerek dünyada gerekse Türkiye'de çok olumlu sonuçlara yol açacaktır ve bizce bütünüyle desteklenmektedir.

Soru 2- Geçmişte uluslararası komünist hareketteki bölünmeye göre tutum alınıyor, sosyalist ülkelerin başarıları buna göre değerlendiriliyordu. Bunun sonucunda bir grup sosyalist ülkenin başarıları abartılıyor ve bu ülkelerdeki uygulama idealize ediliyordu. Oysa tek bir ya da bir grup ülkedeki uygulamaların tümünü en iyi ya da en kötü diye sınıflandırmak olanaklı değildir. Sosyalist uygulamaların geçmişi ve bugünü çok renkli bir çeşitlilik göstermektedir ve bu özellik daha da artmaktadır. Öte yandan sosyalist ülkeler, özellikle Sovyetler Birliği ve Çin, geçmiş uygulamalarını son derece eleştirel bir şekilde gözden geçirmektedir. Önemli olan bizim bütün sosyalist ülkelerin doğru uygulamalarından öğrenme ve yanlışlarından ders çıkarma yeteneğini geliştirebilmemizdir. Doğrunun ölçütü, gelişmenin insan yararına olmasıdır.

Soru 3- Üçüncü Enternasyonal'in statüsü zaten tek bir dünya partisi ve onun değişik ülkelerdeki ulusal seksiyonları şeklindeydi. Merkezi Moskova'daydı. Bu statüye göre tek tek ülkelerin partileri Yürütme Komitesinin direktiflerini yerine getirmekle yükümlüydü. Bu statünün nesnel temelinde doğrudan bir dünya devrimi anlayışı, böylesi bir beklenti ve buna uygun bir strateji yatıyordu. Nesnel durum zaten böyleydi. Ayrıca bundan bağımsız olarak Stalinci uygulamalar kardeş partiler arası ilişkileri deforme etmiştir. Bu anlayışın izlerinin Üçüncü Enternasyonal dağıldıktan sonra da belli bir ölçüde sürdüğü doğrudur. Bütün Avrupa komünist partilerinin katılmasıyla 1976'da yapılan toplantıda, partiler arası ilişkilerin bağımsızlık, eşitlik ve içişlerine karışmama temelinde yürütülmesi onaylanmıştır. Bizce bu anlayış kardeş partiler arasındaki ilişkilerin gelişmesi için iyi bir temeldir. Elbette bu ilkeler bizim sosyal demokrat ve diğer partilerle ilişkilerimiz için de geçerlidir.

Soru 4- Sayılan olayların her birinin ayrıntılı bir analizi gerektiren somut tarihsel nedenleri olmakla birlikte, bunlar iki sistem arasındaki çatışmanın tek belirleyici kıstas olduğu, her iki tarafın da dünyaya böyle baktığı bir dönemin ürünüdür. İkinci Dünya Savaşı sonrasında emperyalist ülkelerin bağımsız ülkelerin içi işlerine silah zoruyla karışmasının, açık işgallerinin, kanlı darbeleri desteklemelerinin örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Günümüzde ise, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler dünya politikasından bu anlayışı uzaklaştırmaya, bütünsellik kazanan dünyamızda anlaşmazlıkların politik yollardan çözülmesi anlayışını egemen kılmaya çalışıyorlar. Gerek devrim, gerekse karşı devrim ihracının olanaksız kılınması bu sürecin derinleşmesi ile gerçekleşecektir.

Soru 5- Marks, Engels ve Lenin'in teori ve pratik açısından özel rolleri, belirttiğiniz gibi, soldaki bütün gruplarca benimseniyor. Bizce saydığınız liderlerin her birinin kendi somut koşulları içinde değerlendirilecek, derece derece farklı katkıları ve başarıları olmuştur. Aynı şekilde derece derece farklı hata ve eksiklikleri de sözkonusudur. Bizim bu yaklaşımımız hem başka ülkelerdeki, hem kendi ülkemizdeki bütün devrimci liderleri değerlendirmede esastır. Biz kimseyi tarihten silme ya da tek yanlı değerlendirme yanlısı değiliz.

Soru 6- Biz bu süreçleri açık destekliyoruz. Bizce bu süreçler dünya barışını güçlendirecek, çevre kirlenmesi gibi global sorunların çözümünü kolaylaştıracak, dünya çapında demokratikleşme süreçlerine katkıda bulunacak, sosyalizmin çekiciliğini artıracaktır. Bu reform süreçlerinin kapitalist dünya içinde de etkileri olacağı tartışılmaz. Sistemlerin karşılıklı etkileşimi nesnel bir süreçtir. Bizce bütün bunların sonucu olarak bu değişim süreçleri, 21. yüzyıla girerken dünya çapında bir anlamda yeni bir rönesansın yaşanmasına yolaçabilir.

Soru 7- Belirli bir anlamda Sosyal demokratlar da içinde bütün sol için geçerli bir krizden sözedilebilir. Bu, solun hızla değişen dünyanın gerçeklerine uymayan eski konseptlerinin, programlarının bir krizidir. Başka bir deyişle, solun kendini yeni koşullara uygun şekilde yenileme arayışlarının bir ifadesidir bu kriz. Bir önceki soruya verdiğimiz yanıtta belirtildiği gibi, sosyalizm dünyası bu krizi aşma yoluna girmiştir.

Kapitalist ülkelerdeki komünist ve sosya demokrat hareketler, bir bütün olarak sol kendini yenileyebildiği ölçüde, yeni sorulara yeni bir anlayışla, gerçekçi yanıtlar getirebildiği ölçüde bu dönem geride kalacaktır.

Soru 8- Bunun temel nedeni dogmatizmdir, dar sınıfsal bakış açısıdır. Marksistler çevre sorunu ve öteki genel insanlık sorunlarının ancak sosyalizmin kurulmasıyla çözülebileceğini varsayarak, bu sorunlara gereken dikkati vermediler. Bu da doğrudan dünya devrimi anlayışından bağımsız değildir. İnsanlığın varlığını sürdürmesinin güvencesi olarak bu sorunların çözülmesi için bugünden her türlü çabanın gösterilmesi gerekiyor.

GEÇMİŞİN DEĞERLENDİRMESİ VE YENİ DÖNEM

Soru 1- Elbette bilimsel araştırma yave parti içinde geniş tartışmaya dayalı bir değerlendirme henüz yapılmış değil. Bunun eksikliğini duyuyoruz. Partimiz iki partinin birleşmesinden oluştuğu için zorunlu olarak bu değerlendirmenin boyutları çoğalıyor. Ayrıca biz kendi geçmişimizi bütün solun geçmişinden bağımsız ele alamayacağımızı da biliyoruz. Ama TİP-TKP birleşme sürecinde bu konuda ilk yaklaşımlarımız belirginleşmiştir. Geçmişle ilgili şu önemli hatalarımız sayılabilir: Dar, sektör politikalar izlemek, halkın, emekçilerin, öteki demokratik güçlerin çoğunluğu ile birlikte ilerleyebilmeye olanak açan politikalar geliştirememek, gerçekçi hedefler belirleyememek, politikamızı neden yana olduğumuzdan, ne istediğimizden çok neye karşı olduğumuza göre, yani olumsuzdan çıkarak saptamak...Şimdi politika oluşturmayı, politik çalışmayı başa almaya, örgütsel ve teorik çalışmayı buna bağımlı kılmaya, politikamızın bilimsel, kültürel, ahlaki temellerini güçlendirmeye belirleyici önem veriyoruz. Böylesi bir yaklaşım bizi kaçınılmazlıkla teoride dogmatizmden yaratıcı arayışa, örgüt içi yaşamda otoriterizmden demokratizme yönlendiriyor. Öte yandan hakikatin tekelinin bize olduğu, sol içinde öncü bir role sahip olduğumuz ve enternasyonalizmin tektaşyıcısı olduğumuz gibi iddiaları bir kenara bırakmış olmamız, şimdi sol güçler arasında yapıcı ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunma olanağımızı artırmaktadır.

Soru 2- Kanımızca Türkiye'de Kürt sorunu ile ilgili bütün taraflar artık şu gerçekte birleşebilir? Bu sorun zorla, şiddetle çözülemez. Önce soruna politik çözüm bulma konusunda net bir tutum gereklidir. Bunun için herşeyden önce devlet terörüne son verilmeli, Kürt halkının varlığı tanınmalı ve Kürt ulusal hareketinin legalitesi sağlanmalıdır. Bunlar bir diyalogo ortamını hazırlayacaktır. Sorun barışçı, demokratik, adil bir çözüme ancak diyalogla kavuşturulabilir. Bizce kalıcı bir çözüm için Kürt halkının, Birleşmiş Milletler ilkelerinde de yer alan, kendi kaderini tayin ve gelişme yolunu seçme hakkı tanınmak zorundadır. Bu, iki halkın demokratik bir devlet içinde birlikte yaşaması için vazgeçilmez önkoşuldur. Kendi görüşlerini yasal olarak kamuoyuna açıklama hakkına sahip olmayan örgütler hakkında burada değerlendirme yapmayı doğru bulmuyoruz. Biz hiçbir Kürt örgütüne önyargılı yaklaşmıyoruz. Bütün taraflarla diyalogtan yanayız ve Kürt ulusal sorununun barışçı, demokratik ve adil çözümünü yönündeki her girişimi destekleyeceğiz.

Soru 3- Şu anda yeni bir askeri darbe ihtimalini fazla gerçekçi görmüyoruz. 12 Eylül döneminde çok sancılı da olsa bir çıkış yaşanmaktadır. Ama bu istikrarlı bir durum anlamına gelmiyor. Hükümetin antisosyal, dış borçları biteviye artıran ekonomik politikada ısrar etmesi, demokratikleşmenin genel af, 141, 142'nin kalkması, Kürt sorununun çözümü gibi temel sorunlarına duyarsız kalması ve üçte birlik seçmen desteğini iktidar olma için yeterli ve üçte birlik seçmen desteğini iktidar olmak için yeterli görmesi, istikrarsızlığı artıran faktörlerdir. Fakat 12 Eylül'den bütün olumsuz sonuçlarıyla, daha köklü kurtulmanın olanakları da vardır. Bunun yolu bütün demokratik güçlerin diyalog ve işbirliği, sorunların çözümü için ulusal çapta geniş bir mutabakatın oluşmasıdır. Sol güçler burada gerçekçi bir politika ile hızlandırıcı bir rol oynayabilirler. Biz bu konuda iyimseriz.

Soru 4- Dünya çapında, henüz geri dönüşsüz ve kesin bir anlamda olmasa da, nükleer silahsızlanma ve yumuşamaya yönelik bir eğilim öne çıkmaktadır. Uluslararası ilişkiler sisteminde çıkarların karşılıklı uyumuna dayalı, demokratik bir işbirliği sistemi yönünde bir yenilenme, yavaş da olsa başlamıştır. Bunlar hemen bire bir yansımaya da, süreç içinde Türkiye'de de olumlu etkiler yaratacaktır.

Soru 5- Türkiye kapitalist bir ülke. Elbette ülkenin ekonomik gelişme düzeyinin saptanması önemli, ama bizce politik stratejinin bu saptamanın doğrudan uzantısı olarak belirlenmesi yanlıştır. Burada bir dizi faktör dikkate alınmalıdır. Bugün TBKP'de birleşmiş olan iki parti, geçmişte farklı dönemlerde farklı değerlendirmeler yapmışlardı, ama bugün partimiz Türkiye'nin önündeki adımın bir devrim değil, demokratik -leşme olduğunu belirtmektedir. Söz konusu olan barış ve demokratik yenilenme, kapitalizm çerçevesindeki demokratik bir alternatiftir. Kaç aşamadan geçilerek sosyalizme varılacağı, sosyalist devrimin somut nasıl gelişeceği bugünden söylenemez. Ama sosyalizm barış, demokrasi, insan hakları, sosyal adalet, ulusal egemenliğin korunması, kültürel yenilenme, kadın özgürlüğü, çevrenin korunması için

ve ulusal baskıya karşı mücadelelerin, girişim ve hareketlerin sonucu ve çoğunluğun seçimi olarak doğacaktır.

Soru 6- Biz ilkesel olarak şeriat düzenine karşıyız, laikliğin savunucusuyuz. Laikliği Türkiye'nin en önemli kazanımlarından biri olarak görüyoruz. İslam hareketleri çok çeşitli ve farklı bir yelpaze oluşturuyor. Bunlar arasında Suudi sermayesiyle işyapan ve iktidar partisin de yuvalanmış sermaye çevrelerinin yönlendirdiği gerici çevrelerden, antiemperyalist çıkışlar yapan gruplara kadar çok farklı akımlar vardır. Bunlar arasında bir arayış içinde olanlarda vardır. Aydın dindarlar burada önemli bir rol oynamaktadır. Biz islamda reform ve yenilenme yönündeki arayışları destekleriz. Barış ve Demokratik Yenilenme alternatif programımızın hedefleriyle çakışan yaklaşımlar savunan İslam hareketleriyle bu konularda işbirliği yapmaktan yanayız. Elbette demokrasinin gereği olarak, bir çok demokratik güç gibi biz de 163. maddenin kalkmasını savunuyoruz, bunun laiklikle çelişmediğini düşünüyoruz.

Soru 7- Bugün geçmiş yıllardan farklı bir dünyada yaşıyoruz. Artan bir uluslararasılaşma her alanda sözkonusudur, entegrasyon süreçleri nesneliliğini kanıtlamıştır. Karşılıklı bağımlılık eğilimi artan bir dünyamız var. Biz bu durumda bütünsel bir Avrupa politikası izliyoruz. Atlantikten Urallara kadar Avrupa ortak evimiz olmalıdır, anlayışını benimsiyor ve Türkiye'nin gerek AT ile gerekse Comecon ile ilişkilerini karşılıklı çıkarların uyumu temelinde geliştirmeyi öngörüyoruz. Türkiye dünyadan, Avrupa'dan yalıtılmamalıdır. Eskiden farklı olarak Türkiye'nin Avrupa Topluluğundan yararlanabileceğini ve yararlanması gerektiğini düşünüyoruz. AT üyelik sorununun somut çözümünde, üyelikten doğacak zararların en aza indirilmesi ve yararların artırılması için somut politikalar geliştirilmelidir. Sorun bu yönüyle enine boyuna tartışılmalıdır.: NATO sorunu farklıdır. Ekonomik entegrasyon süreçlerinden farklı olarak, askeri ittifaklar nesnel bir zorunluluk değildir. NATO emperyalist bir örgüttür. NATO üyeliği Türkiye'nin bütün sorunlarını ağırlaştırmaktadır. Geçmişte politikamız yalnızca NATO'dan çıkmak üzerine kurulmuştu. Oysa Türkiye NATO üyesi olmasa da çıkacak bir nükleer savaşta kül olacak ilk ülkeler arasındadır. Bugün sorun nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmak, silahsızlanmaya ulaşmak için, NATO ve Varşova paktları arasındaki askeri dengeyi adım adım azaltmak, bütün tarafların güvenliğini dikkate alarak silahsızlanma sürecini derinleştirmek ve giderek her iki paktın birlikte kaldırılmasının koşullarını hazırlamaktır. Halkımızın özlemi NATO'suz Türkiye, bloksuz bir dünyadır.

Soru 8- Bugünkü aşamadaki mücadele çizgimizin amacı, rejimi ve toplumsal yaşamın tüm alanlarını demokratikleştirmek, Türkiye'yi Amerikan emperyalizminin militarist politikasının aracı olmaktan çıkarmak, barışın korunmasına, genel insanlık sorunlarının çözümüne ve uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesine katkıda bulunan bir duruma getirmektir. Bu amaca ulaşmak için demokratik güçlerin diyalog ve işbirliğini geliştirmesi, bu çerçevede sol güçlerin toplumdaki ideolojik, politik, kültürel etkisini artırması, bireylerin, toplumsal grupların ve halk kitlelerinin dinamizminin harekete geçirilmesi gereklidir. Politik mücadeleden şiddetin, kaba kuvvetin dışlanması sağlayacak yeni, demokratik bir politik kültürün yerleşmesi için her çabayı göstereceğiz.

Soru 9- Politik göçmenlerin ülkeye dönüşünü destekliyoruz. Bütün demokratik güçleri politik göçmenlerin özgürce ülkeye dönmesi için daşarışmaya çağırıyoruz. Dönelere karşı alacağı tutum, hükümetin demokrasi anlayışı konusunda yeni bir sınav olacaktır.

Soru 10- Bir önceki soruda değindiğimiz demokratik politik kültür sosyalizme barışçı geçiş için de elverişli koşullar hazırlayacaktır. Sosyalizme barışçı geçişin gerek insancıl amacımıza uygun olduğu, gerekse günümüzün dünya ortamına, politik kültürüne, yeni düşünce tarzına uygun olduğu için savunuyoruz. Ama bu yalnız bizim isteğimize bağlı olarak ve kendiliğinden gerçekleşmeyecektir. Barış ve demokratik yenilenme çizgimiz sosyalizme barışçı geçişi çok yönlü hazırlama, bu yolu kazanma çizgisidir aynı zamanda.

Soru 11- Kuşkusuz cumhurbaşkanlığı seçimi yaklaşınca, o günkü somut koşulları dikkate alan bir değerlendirme yapıp, somut bir tutum alacağız. Ama herhalde ikiden fazla aday sözkonusu olacaktır. Biz bütün partilerin ve ulusun saygısını kazanmış, demokrasiye bağlı bir kişinin cumhurbaşkanı seçilmesini isteriz.

Soru 12- Günümüzde bütün partiler, ancak günümüzün gerçeklerine, kapitalizmin değişen koşullarına, nükleer-uzay çağının gereklerine ayak uydurabildikleri, bunlara uygun konseptler geliştirebildikleri ölçüde kalıcı olurlar. Özal bu yeni koşullara uygun sağcı konseptler geliştirmeye çalışıyor. Demirel ya Özal'ın yolunu izleyerek ya da demokratik yan ağır basan yeni konseptler arayarak kalıcı olmaya çalışacaktır. Bu

hedeflerimizin bir bölümüyle bile olsun paralellik gösteren bütün politikacılarla işbirliğinden yanayız.

Soru 13- Mart 1989 daki yerel seçimlerde amacımız en geniş sol güçlerin birlikte davranmasını sağlamaktır. Önemli olan solun sahip olduğu potansiyeli eksiksiz değerlendirebilmektir. Sol güçler ya birlikte demokratik bir adayı destekleyebilirler yada, kimi yerlerde sosyalist adaylar gösterebilirler. Her yerde ne yapılacağına o bölgedeki en geniş sol güçlerin birlikte karar vermesini sağlamak önemli bir başarı olacaktır. TBKP olarak aday çıkarmayı düşünmüyoruz. Her yerde solun tutumunu destekleyeceğiz.

Soru 14- Her iki parti de demokrasi mücadelesinde önemli rol oynayan güçlerdir. Elbette sosyal demokrasinin ikiye bölünmüş olması bir zayıflıktır. Biz her iki partiye de diyalog ve işbirliğinden yanayız. Her iki partinin de farklı alanlarda güçlü ve zayıf yanları vardır. Ama bizce her ikisinin temel zayıflığı bugünkü duruma, yeni koşullara uygun demokratik bir alternatif politika ortaya koyamamış, yapıcı bir konsept geliştirememiş olmalarıdır. Esas sorun bizce buradadır, muhalefetin sertlik derecesinde değildir.

Soru 15- Biz ANAP dahil bütün partileri genel bir değerlendirmeye tabi tutmaktan çok, her somut durumda izledikleri politikalara, aldıkları tutumlara göre değerlendiriyoruz. Örneğin bugün için 141-142 konusunda, Kürt ulusal sorununda, sendikal haklar konusunda, idam cezası konusunda, genel politik af konusu da alınacak tutum demokratlığın ölçüsü olacaktır. Biz ayrıca yeni demokratik bir politik kültürün güçlenmesinin bütün partileri bu yönde etkileyeceğine inanıyoruz.

Soru 16- Biz bugün için sendikal birliğin Türk-İş çatısı altında gerçekleşmesini savunuyoruz. Yarın DISK açıldığında, DISK ile Türk-İş'in tek bir sendikal konfederasyon olarak birleşmesini savunacağız. Sendikal birlik, özgür irade temelinde ve sendikal demokrasinin tam gerçekleşmesiyle sağlanabilir,

Soru 17- Dünya kamuoyunda Papandreaun'un daha etkili görülmesinin en önemli nedeni, bizce onun ulusal çıkarları dünyanın bugünkü politik gerçekleriyle uyumlaştırmada Özal'dan daha başarılı olmasıdır. Fakat her iki ülkede de barışçı gelişmeleri engelleyen militarist, Amerikancı çevreler vardır. Her iki başbakan da. Davos gibi önemli bir adımı başarıyla atmış olmalarına rağmen, bu çevreleri etkisizleştirmede kararlı davranmamaktadır. Bizce iki ülke arasındaki sorunların çözüm yolu, güçler dengesi anlayışının yerine çıkarların dengesi anlayışını geçirmek, karşılıklı meşru çıkarları uyumlaştırmaya çalışmak dünya gerçeklerini dikkate almaktan geçiyor. Bu anlayışla her iki ülkenin Kıbrıs'a olumsuz müdahaleden vazgeçmesi yararlı olur.

Soru 18- 1915'de Ermenilere uygulanan kitlesel kırım tarihsel bir gerçektir. Türkiye bunu kabul etmelidir. Toprak talebini ise gerçekçi bulmuyoruz.

Soru 19- Halk, hükümetin antisosyal ekonomik politikasının yıkıcı sonuçlarına karşı hiçbir koruyucu mekanizmaya sahip değildir. Sokağa dökülmemesi halkın durumundan memnun olduğu anlamına gelmiyor kuşkusuz. Elbette şimdi hızlanan kapitalist gelişmeden, dışa açılmadan yarar sağlayan belli kesimler vardır. Fakat ANAP'ın hala üçte bir oy alabilmesi daha çok muhalefetin inandırıcı alternatifler ortaya koyamamasının bir sonucudur. Kaldı ki, Ankara'daki son Gençlik Kurultayında bir kere daha sergilendiği gibi en küçük demokratik bir hareket bile yoğun polis terörüyle karşılanmaktadır. Halkın amaçsız, sonu belirsiz bir şekilde sokağa dökülmesi bir yarar getirmez. Biz halkın yapıcı alternatif politikaları bilincli ve örgütlü eylem ve hareketlerle desteklemesini sağlamak istiyoruz.

SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ

Soru 1- Solun bölünmüşlüğü'nün nedenleri arasında şu noktayı vurgulamak istiyoruz. Somut koşullara uygun gerçekçi alternatif politikalar üretememek, genel olarak böylesi bir politikanın gerekliliğini kavrayamamak. Bunun temelinde solun sürekli bir devrimci durum ve devrim beklentisi içinde olması yatmaktadır. Bu da 30'lu yıllardan bu yana Stalinci anlayışın teori ve politika alanında, parti anlayışı konusunda yarattığı çarpıtmalarla bağlıdır. Parti içinde farklı görüşlere karşı tahammülsüzlük sürekli bölünmelerin nedeni olmuştur. Uluslararası komünist hareketteki kutuplaşmalar da bölünmelerde belli bir rol oynamıştır. Önümüzdeki dönemde sol içindeki farklılaşma ve tartışmalar daha çok solun kendisini değişen koşullara uyarlama, her alanda yenilenme arayışları temelinde oluşacaktır. Uzun yılların birikimlerini, yerleşmiş düşünce ve davranış kalıplarını aşmak belli bir süre alacaktır elbette. Ama biz bu kez geçmişteki ne benzer düşmanca kutuplaşmalar yerine, uygarca tartışan, çeşitlilik içinde belli bir birliği sergileyen bir sol harekete ulaşabileceğini düşünüyoruz.

Soru 2- Biz solun birliğinin değişik biçimlerde, gerek bir parti çatısı altında gerekse çeşitli sol güçlerin geniş

bir ilişkiler sistemi halinde gerçekleştirilebileceğini düşünüyor, bu biçimleri karşı karşıya koymuyoruz. Kimseyle birleşemeyiz diye bir önyargımız yoktur. Bütün sol güçlerin temel amacı ortaktır. Ortak değer ve ideallere sahibiz. Süreç içinde hepimiz değişebiliriz. Önemli olan hakikati birlikte aramaya çıkmaktır. Elbette birlik için bütün konularda tam bir görüş birliği şart değildir. Öte yandan değişik sol akımların farklı geleneklerden geldiği düşünülürse, buna güncel değerlendirme farkları da eklenirse, birlik süreçlerinin yavaş gelişmesinden karamsarlığa kapılmamak gerekir.

Soru 3- Çağdaş bir sosyalizm anlayışı, çağdaş bir politika ve mücadele anlayışı ve çağdaş bir parti anlayışında tartışarak birleşmek, birlik için vazgeçilmezdir. Bizce çağdaş anlayış, insanı ve demokratik niteliği bütün bu alanlarda merkeze alan anlayıştır.

Soru 4- Bizim bu konuda belli bir modelimiz yoktur. Şimdiye kadar atılan adımlar geçmişte başlayan süreçlerin devamı olarak gelişmiştir. Solda bundan sonraki birleşmeler konusunda hangi biçimlerin seçileceğini zaman gösterecektir. Bunu ilgili taraflar birlikte saptamalıdır.

Soru 5- Biz hiçbir somut partileşme girişimine karşı çıkmadık. Ama bazı noktalarda demokrasi mücadelesinin çıkarları açısından dostça uyarılarda bulunduk. Kendimiz 141-142'yi kaldırma mücadelesiyle somut bağlanmayan, ister istemez mevcut yapıyı onaylama durumunda kalacak girişimler yerine, doğrudan bu yapıyı demokratik olarak değiştirmeye yönelik bir yasal parti mücadelesini tercih ettik. Kasım 1987 de oluşan bir durumu, böyle bir mücadeleyi başlatmak için elverişli gördük ve iki partinin Genel Sekreterleri Türkiye'ye döndüler.

Soru 6- Başlangıç noktaları farklı da olsa amaçlanan aynı şeydir, çağdaş, demokratik, kitlesel bir komünist partisidir. Böyle bir parti yalnız TBKP ve TSİP'in değil olanaklı olduğu kadar geniş Marksist çevrelerin ortak katkısıyla oluşacaktır. Evi birlikte kuranlar, evin ortak sahibi olacaktır. Hem komünist hareketin yasallaşması, hem de geniş Marksist çevrelerin yasal bir partide buluşması gerçekleşmiş olacaktır. 141-142'ye karşı yürütülecek geniş ortak bir kampanya içinde sorunun somut çözüm biçimi daha belirginleşecektir.

Soru 7- Objektif koşulların değerlendirilmesi bir yana, burada söylenebilecek olan, TKP'nin o zamanki belgeleri temelinde onun böyle bir adıma henüz hazırlıklı olmadığı, buna uygun bir politika yürütmediğidir.

Soru 8- Bu iddialar tamamen asılsızdır. Eğer böyle bir anlaşma olsaydı, biz bunu kamuoyundan gizlemezdik.

Soru 8a- İlişkilerimiz henüz bu konuda net bir açıklama yapmaya olanak verecek düzeyde değildir.

Soru 9- Birlik süreçlerine tabanın azami katılımının olanaklarını yaratmak kuşkusuz amacımızdır. Geçmişte bu konuda eksiklik olmuş olabilir. Ama ne TİP- TKP birleşmesi pazarlıkla oldu, ne de TBKP-TSİP birleşmesi böyle olabilir. Sözkonusu olan karşılıklı iktidardır. Bizim deneyimimizde bütün önemli sorunlar ve birliğe temel olan program tabanda olanaklar ölçüsünde geniş şekilde tartışıldı, ve ayrıca kamuoyuna da açıklandı. Bütün bu süreç boyunca da politik mücadeleden uzak kalınmamaya çalışıldı.

Soru 10- Programımızı her zaman herkesle, birleşmek istemeyenlerle de tartışmaya ve gerektiğinde değiştirmeye açtık. Önemli olan programın bununla gelişip gelişmediği, gerçekleri, alternatifleri, politikaları daha iyi tarif edip edemediğidir. Elbette yeni bir program yapılıncaya kadar şimdiki programımız parti faaliyetinde geçerli olacaktır. Biz bu programı ayrıca öteki sol güçlere bir öneri olarak sunuyoruz. Solun program tartışmasına bir katkı olarak görüyoruz.

Soru 11- Yukarıda da belirttiğimiz gibi biz iki ayrı yapı öngörmüyoruz. Biz çağdaş, demokratik, kitlesel bir komünist partinin yasal olarak kurmak, yasallaşmak, yasal politik faaliyet yürütmek istiyoruz.

Soru 12- Sol içinde geçmişte yaşananlar gerçekten acıdır, bir daha tekerrür etmemesi için herşey yapılmalıdır. Biz bu amaçla, tutumumuzda belli düzeltmeler yaptık. Hakikatin tekelinin bizde olduğu, solda öncü olduğumuz, enternasyonalizmi yalnız bizim temsil ettiğimiz gibi iddialardan vazgeçtik. Başka sol güçleri zayıflatmak gibi bir amaç gütmüyor, hep birlikte güçlenmek istiyoruz. Sol içinde yaygın bir demokratik ilişkiler sistemi, diyalog ve işbirliği gerçekleşmelidir. Sert, yıkıcı üsluplar terk edilmeli. Ortak noktaların öne çıkarıldığı yapıcı bir tartışma ortamı oluşturulmalıdır. Solun savunduğu ortak değerlerin toplumda ağırlık kazanması için kolektif çaba gösterilmelidir.

Soru 13- Sovyetler Birliğindeki perestroyka ve glasnost'tan dünyada Reagan da içinde, etkilenmeyen mi var? Elbette biz de olumlu yönde etkileniyoruz. Ama her türlü taklitçiliğe, kopyacılığa karşıyız. Biz yeni bir politikanın gerekliliğini kendi pratiğimizden çıkardık ve bu politikayı kendimiz geliştirmeye çalıştık.

SOSYALİST DEMOKRASİ

Soru 1- Biz sosyalist Türkiye'de azami demokrasi olması için çalışacağız. Sosyalizme demokrasiyi koruyarak, genişletip, güçlendirerek geçmeyi amaçladığımız gibi, sosyalizmi de demokrasiyi daha da geliştirerek kurmayı ve güçlendirmeyi amaçlıyoruz. Programımız çoğulcu bir sosyalizmi öngörüyor. Hatta sosyalizmi benimsemeyen partiler bile, anayasal temelde kaldıkları sürece bizim sosyalizm anlayışımıza göre faaliyet gösterebilmelidirler. Elbette çalışanların temsilcileri seçimleri kaybederlerse, iktidarı devretmelidir. Halkın çoğunluğunun istemediği bir iktidar sosyalizmi zaten kuramaz.

Soru 2- Marksist partide Marksizm temelinde farklı fikirler farklı yorumlar zenginlik kaynağıdır, fikir çeşitliliği hem doğaldır, hem de istenilir birşeydir. Partide fikir yasağı olamaz. Farklı fikirde olanların bir grup olarak kemikleşmelerinin parti yaşamının sağlığı açısından yararlı olmayacağı ayrı bir sorunun yanıtıdır. Kalıcı kutuplaşmalara yol açan fikir ayrılıkları yerine bize gereken, şu yada bu sorunda karşılıklı etkileşime açık, akışkan, gerçeğin farklı yanlarının dile gelmesine yardımcı olan, dinamik bir çeşitliliştir.

Soru 3- Lenin'den sonra Sovyetler Birliğinde parti ve devletin başına Stalin'in gelmesi gerek bu ülke halkı gerekse bütün insanlık için büyük bir talihsizlik olmuştur. Stalin döneminde elbette olumlu şeyler de yapılmış, birçok başarı elde edilmiştir. Ama Stalin'de olumsuz yan açık bir şekilde ağır basmaktadır. Stalincilik sosyalizm kuruculuğunda, parti yaşamında, dünya komünist hareketin strateji ve taktiklerinden büyük, giderilmesi hala tam sağlanamamış deformasyonlara yol açmıştır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ANLATIM AKADEMİ

Milliyet Gazetesinin Mehmet Karaca ve Osman Sakalsız yoldaşa sorduğu sorular

SOSYALİSTLERİN BİRLİĞİ

- 1- Sosyalist sol neden bu kadar çok bölündü? Bugün bile 20'den fazla grup ve parti adı saymak mümkün. Bölünmeler kaçınılmaz mıydı? Uluslararası sosyalist hareketteki kutuplaşma, bölünmeler üzerinde nereye kadar etkili oldu? Önümüzdeki dönemde sosyalist sol hangi temel noktalardaki farklılaşmaya göre saflaşacak? Yani temel tartışma konuları ne olacak?
- 2- Birçok grubun içinde "sosyalistler nasıl birlik olmalı" tartışması yapılıyor. Birlikten somut olarak ne anlıyorsunuz? Grup ya da parti adı vererek, "biz şu gruplarla aynı parti çatısı altında bir araya gelebiliriz" diye açık tespitleriniz var mı? Örneğin, bir Doğu Perinçek'le, bir Mihri Belli ile, bir Oğuzhan Müftüoğlu ile, bir Dursun Karataş, bir Mahir Sayın ve bir Metin Güngörmüş ile birlikte olabileceğinize inanıyor musunuz? Yada hiç birleşmeyi düşünemeyeceğiniz grup sözkonusu mu?
- 3- Birlik için vazgeçilmez saydığınız koşullar nelerdir?
- 4- Önce TKP ile TİP bileşti. Şimdi TSİP ile birleşiliyor. Sizin solda birlik modeliniz bu mu? Yani, öncelikle birbirine yakın grupların bir araya gelmesi mi?
- 5- TBKP'nin yasallaşmasını istiyorsunuz. Ancak, daha 1987 Nisan'ında Sosyalist Parti'nin yasal olarak kurulması çalışmalarını eleştiriordunuz. Hem sol böler, hem de Türkiye'de yanlış bir şekilde demokrasi olduğu düşüncesini doğurur diyordunuz, (Yeni Gündem). O günden bu yana ne değişti de yasallık için böylesine isteklisiniz?
- 6- TBKP adına yapılan açıklamalarda, TBKP'nin yasal olarak kurulabileceği zeminin yaratılmasıyla yasal bir partinin kurulması amacının bir biriyle çelişmediği söyleniyor. Ancak, görünen o ki, TBKP yasal bir sosyalist partinin kurulmasından çok, kendisinin yasal zemine çıkmasına daha fazla ağırlık veriyor. BİRLEŞECEĞİNİZİ ilan ettiğini TSİP ise önce yasal parti diyor. Sonuçta bu iki ayrı utumu nasıl uzlaştıracaksınız?
- 7- TKP yasallaşmak için neden bu kadar bekledi? Demokratik ve anayasal olanaklar 1980 öncesinde daha elverişli değil miydi? Üstelik, sosyal ve sınıfsal mücadele bakımından 1980 öncesi daha hareketliydi.
- 8- TKP'nin yasal platforma çıkması konusuyla ilgili olarak, bazı sol çevrelerde dile getirilen bir eleştiriye aktarmak istiyorum: "TKP, ANAP hükümetiyle önceden anlaştı. Aralarında bir pazarlık var. Genel sekreterlerin dönüşü ondan sonra gerçekleşti. Bir süre sonra TKP yasallık kazanacak. ANAP da, tam üye olmak istediği AT'ye dönüp, işte bizde demokrasi var diyecek." Çok kaba bir şekilde aktardığım iddialarla ilgili açıklamanız olacak mı?
- 8 a- Bugüne kadar bir tek TSİP ile yaptığınız birlik görüşmesinin sonuçları açıklandı. Eğer sakıncası yok ise, halen birlik için hangi grup ya da partilerle görüşmeler yapılıyor, ya da görüşmelere başlamayı düşünüyorsunuz. açıklayabilir misiniz?
- 9- TBKP için dile getirilen bir eleştiri daha var. Şöyle deniyor: "Birlik için çalışmayı, politik mücadeleden ayrı düşünmek mümkün değil. Ancak TBKP öyle yapmıyor. Birliğin üstten yürütülen pazarlıklarla olacağını sanıyor. TİP ve TSİP ile birleşmede böyle oldu. Bu, Marksist değil." Bu tür eleştirilere ne diyorsunuz?
- 10- TBKP Program Taslağı'nı ilan ettiniz. TSİP ile birleşme açıklamasında bu programın kesin olmadığını, yeniden görüşüleceğini duyurdunuz. TSİP ile birlikte programa son şeklini verdiniz diyelim. Bundan sonraki muhtemel birlik görüşmelerinde, programınızı yeniden tartışmaya açık olacak mısınız?
- 11- Tekrar yasallık ve yasal parti konusuna dönmek istiyorum. Yasallık kazanılmadan önce da yasal bir parti kurulmasına kapalı olmadığınız anlaşılıyor. Bu durumda, yani yasal bir parti kurulduğunda, TBKP ne olacak iki ayrı yapı mı sözkonusu olacak?
- 12- Geçmişte sosyalist gruplar arasındaki ilişkilerde çok gergin dönemler yaşandı. Gruplar arasındaki çatışmalarda yaralanmalar, ölümler oldu. Ayrıca, gruplar arasındaki ideolojik ve siyasi polemikleri genellikle küçültücü ve suçlayıcı bir üslupla yapıldı. Şimdi bir yumuşama görülüyor. Siz tutumunuzda kendi payınızı ne gibi değişiklikler yaptınız? Gruplar arası ilişkiler nasıl olmalı?

13- Türkiye'de bazı sosyalist çevreler, TKP-TİP-TSİP çevresinde 1980' sonra ortaya çıkan yeni tutum ve politikaları Gorbaçov'a bağlıyor. Sizin değerlendirmeniz nedir?

SOSYALİST DEMOKRASİ

1- Sosyalist demokrasiden ne anlıyorsunuz? "Sosyalist ülkelerde de çok partili siyasi hayat olmalı" görüşleri var. Hatta, "burjuva partileri de serbestçe faaliyet gösterebilmeli" diyenler bulunuyor. "Seçimleri kaybedersek, iktidarı devretmeliyiz" fikri de bazı gruplarca kabul ediliyor. Sizin düşünceleriniz ne yönde?

2- Yine bazı gruplar, iktidarda ya da muhalefette olsun, Marksist partiler içinde farklı fikirleri savunan kanatlar bulunabilmeli" diyor. Siz, hizip ya da kanat özgürlüğü için ne diyorsunuz?

3- Sosyalist demokrasi ve parti içi demokrasi konusuyla birlikte Stalin konusu da tartışılıyor. Kimi gruplar Stalin'i reddediyor, bazıları da "ciddi hataları olmakla birlikte esas yönü doğrudur" görüşünde. Stalin de esas olan yön nedir?

ULUSLARARASI SOSYALİST HAREKET

1- 1980 öncesinde Türkiye solu, uluslararası sosyalist hareketteki kutuplaşmalara göre de bir ayrışma yaşadı. Şimdi bir yumuşama dönemine girildiği görülüyor. Uluslararası sosyalist harekette 1960'lara doğru su yüzüne çıkan bölünme ve kutuplaşma için geçmişte ne düşünüyordunuz, şimdi geçmişe bakışınız nedir? Bu konuda "haklı-haksız", "doğru-yanlış" ayırımı yapmak mümkün mü? Şimdi, hem dünyada, hem de Türkiye'de yaşanan yakınlaşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

2- 14 kadar ülkede Marksist partiler iktidar oldu. Çoğunda 40 yılı bulan bir uygulama tecrübesi yaşandı. Size göre en başarılı ya da başarısız uygulamalar hangi ülkelerde görüldü? (Geçmişteki değerlendirmeniz nasıldı?)

3- Bazı gruplar içinde şu tip değerlendirmeler yapılıyor: "Üçüncü Enternasyonal tek tek ülkelerin partileri için program tespit edip direktif veriyordu. Sovyetler Birliği Komünist Partisi "ağabey parti" konumundaydı. Bu, daha sonra da belli ölçüde sürdü. Benzer şeyleri ÇKP ve AEP ile bunlara yakın partiler arasındaki ilişkiler için de söylemek mümkün." Siz bu eleştiriler için ne düşünüyorsunuz? Size göre Marksist partiler arasındaki ilişki nasıl olmalı?

4- Yine bazı gruplar Varşova Paktı ordularının Çekoslovakya'ya, Sovyet ordusunun Afganistan'a, Vietnam ordusunun da Kamboçya'ya girmesini şiddetle eleştiriyor. Sizin geçmişteki ve bugünkü değerlendirmeniz nedir?

5- Bazı gruplar Marks, Engels ve Lenin dışında, sosyalist liderlerden bir kısmını kabul ediyor, bir kısmını da reddediyor. Sizin Mao, Troçki, Enver Hoca, Kastro gibi liderler için özel bir değerlendirmeniz var mı?

6- Sosyalist ülkelerin hemen hepsinde bir reform ve değişim rüzgarı esiyor Gorbaçov'un Sovyetlerde, denk Sudo-Pink'in Çin'de başlattığı ve Doğu Avrupa ülkelerinde'de görülen reformlar için ne düşünüyorsunuz?

7- Batılı ülkelerdeki Marksist partilerde bir gerileme ve küçülme yaşandığı belirtiliyor. Üçüncü Dünya ülkelerinde de, Sandinistler hariç, Marksistlerin önderlik ettiği güçlü bir hareket yok deniyor. Bunlara ve sosyalist ülkelerdeki reform çabalarına dikkat çekilerek, "sosyalizm krizde" görüşü savunuluyor. Sizce bu tespit doğru mu? Kriz tespitine katılıyorsanız, sosyalizm bunu nasıl aşabilir?

8- Batılı ülkelerde çevreci partiler ciddi bir kitle desteği buldu. Eskiden Marksist partileri destekleyen birçok çevre şimdi, çevrecilerin yanında. Marksistler çevre sorununa neden bu kadar uzak durdular.?

GEÇMEŞİN DEĞERLENDİRMESİ VE YENİ DÖNEM

1- Kendi geçmişiniz ve Türkiye solunun geçmişiyile ilgili (1960 sonrası için) bir muhasebe yaptınız mı? Buna göre hangi temel konularda hata yapıldı? Deyim yerindeyse, günah ve sevap hanesinde neler var? Şimdi, hangi temel konularda geçmişten farklı düşünüyorsunuz? (Henüz tam bir muhasebe yapmamış olsanız bile, süren tartışmaların ışığında hangi konularda yeni anlayışlara vardınız? Ne gibi yeni eğilimler ortaya çıktı? En

azından kişisel yaklaşımınız ne yönde?)

2- Kürt meselesinde ne düşünüyorsunuz? Kürt gruplarının hepsi ayrı örgütlenmeyi ve ayrı devleti savunuyor. Sizin yaklaşımınız nedir? Başta PKK, Kürt gruplarını nasıl değerlendiriyorsunuz (Türkiye kökenli olanları)?

3- Türkiye nereye gidiyor? Yeni bir krize mi giriyor, yoksa krizden çıkışı mı yaşıyor? Yakın bir gelecekte darbe ihtimali görüyor musunuz?

4- Dünyadaki gelişmeleri değerlendirdiğinizde, vardığımız sonuç ne? Yumuşama mı, bunalım mı? Dünyadaki gelişmeler Türkiye'yi nasıl etkiler?

5- Bir zamanlar soldaki bölünmelerde önemli rol oynamış iki konu var. Türkiye kapitalist mi, yarı feodal mı? Buna bağlı olarak, Türkiye'nin gündemindeki adım milli demokratik devrim mi yoksa sosyalist devrim mi? Biz bu konuya geçmişte nasıl bakıyordunuz, şimdi nasıl yaklaşıyorsunuz?

Türkiye'deki İslamcı hareketleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlarla bazı konularda ittifak yapabilir misiniz? Dinci partinin kurulmasını yasaklayan 163. maddenin kaldırılması konusundaki tutumunuz nedir?

7- Bazı sosyalist gruplar, askeri darbelere set oluşturur düşüncesiyle AT'ye tam üyeliği destekliyor. AT ve NATO politikanız nedir? Geçmişte nasıldı?

8- Mevcut koşullarda nasıl bir mücadele çizgisi savunuyorsunuz?

9- Yurt dışındaki sosyalistlerin dönüşü konusunda görüşünüz nedir?

10- Sosyalizme barışçı geçiş konusunda değerlerdirmeniz nedir?

11- Türkiye'nin gündeminde cumhurbaşkanı seçimi gibi önemli bir konu Özal'ın yanı sıra, Evren'in de aday olabileceği söyleniyor. Sadece bu iki aday olsa, sizin tutumunuz ne olur?

12- Sağda liderlik için Özal ve Demirel yarışıyor. Size göre kalıcı olan hangisi? Size kalsa hangisini tercih ederiniz?

13- Önümüzdeki aylarda yerel yönetim seçimleri var. Siz hangi partiye oy verilmesini isteyeceksiniz? Belli yerlerde bağımsız adaylar çıkarılmasını önerir ya da aday çıkarmayı düşünür müsünüz?

GEÇMİŞİN DEĞERLENDİRMESİ VE YENİ DÖNEM /2

14- İki sosyal demokrat parti SHP ve DSP'nin yürüttüğü muhalefeti nasıl değerlendiriyorsunuz?

15- Size göre Türkiye'de hangi partiler ve güçler demokrasiden yana, hangileri karşısında? Ad olarak belirtebilir misiniz?

16- İşçilerin sendikal birliğinin Türk-İş'de mi, yoksa yeniden açıldıktan sonra DISK'te mi görüyorsunuz?

17- Türkiye ile Yunanistan arasında, Kıbrıs dahil, pekçok sorun var. Bu sorunlara Papandreu mu, yoksa Özal mı daha gerçekçi yaklaşıyor? Çözüm nerede?

18- Türkiye için bir de Ermeni sorunu var. Ermenilerin, "1915 soykırımı kabul edilsin"den başlayıp toprak talebine kadar uzanan bir dizi istekleri var. Türkiye bu soruna nasıl yaklaşmalı?

19- Türkiye'de enflasyon yüzde 100'lere yaklaştı. Çalışanların reel gelirlerinin son 10 yıl içinde yüzde 50 azaldığı belirtiliyor. Birçok ekonomist ve politikacı, Türkiye'nin, gelir dağılımı en bozuk 10 ülke arasında olduğunu söylüyor. Ama buna rağmen ANAP seçmen tabanında üçte birlik destek bulabiliyor. Halk, bazı Üçüncü Dünya ülkelerinde olduğu gibi sokağa dökülmüyor. Bu olguyu nasıl yorumluyorsunuz? Acaba, gelir dağılımı sanıldığı gibi bozulmadı mı? Halk, enflasyona karşı, henüz açıklıkla görülemeyen bazı koruyucu mekanizmalara mı sahip?

EK SORULAR

- 1- 1976'da ortaklaşa alınan o karardan sonra Sovyet partisi artık 'ağabey parti' konumundan çıktı mı?
- 2- Enternasyonal ile tek patiler arasındaki ilişkiyi, Enternasyonal'in statüsüne bağlıyorsunuz. Ben bu statünün doğru olup olmadığını soruyorum. Ayrıca, statü, o günkü dünya şartlarına uygun muydu? Dünya şartları bunu mu gerektiriyordu?
- 3- Macaristan, Çekoslovakya, Afganistan ve Kamboçya olaylarını, "iki sistem arasındaki çatışmanın tek belirleyici kıstas olduğu, iki tarafın da dünyaya böyle baktığı bir dönemin" ürünü olarak görüyorsunuz. Bu yaklaşım, sözkonusu müdahalelerin bir yerde meşru ve kaçınılmaz görmek anlamına gelmiyor mu? Gelecekte benzer dünya şartlarında yine benzer müdahaleler olursa sizin tutumunuz ne olacak? Ayrıca, söylediğiniz dünya şartlarında emperyalist ülkelerin bazı girişimlerini, "içişlerine silah zoruyla karışma, açık işgal, kanlı darbe" diye niteliyorsunuz. Sosyalist ülkelerin yaptığını neden yargılamaktan kaçınıyorsunuz?
- 4- Sonuç olarak, bugünkü şartlarda "NATO'dan çıkalım" demiyorsunuz, değil mi?"
- 5- Sağda kalıcı olan kimdir sorusuna verdiğimiz cevabı açar mısınız?
- 6- Demokrasi cephesinde kimler var derken, geçmişi ya da geleceği değil, bugünü soruyorum. Somut tutumlarıyla bu cephede kimler var, en azından kimler yok? (Sınıfsal olarak değil, ad olarak belirtebilir misiniz?)
- 7- Bulgaristan'da Türklerin isimlerinin bir kararla değiştirilmesini tasvip ediyor musunuz?
- 8- Polonya'da kim haklı? Dayanışma mı, Komünist Partisi mi?
- 9- Son bir soru. Sorularıma genellikle yuvarlak formülasyonlarla cevaplar verdiniz. Sözkonusu sorunlara ilişkin politikalarınız mı açık değil, yoksa açıklamak mı istemiyorsunuz?

EK SORULARIN CEVABI

- 1) Bugün için kastettiğiniz anlayış kesinlikle söz konusu değil. Bu noktaya gelmesi ise bir süreç sorunuuydu.
- 2) O günkü dünya şartlarının o günkü komünistlerin bilincinde yansıması öyle bir statünün ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Ama Lenin'in daha o zaman bu işleyiş mekanizmasının bazı yönlerini fazla "Rusça yazılmış" olarak değerlendirdiğini biliyoruz. Gelişmeler Lenin'in bu ve benzer bazı öngörülerini -trajik olaylarla da- doğruladı. Stalin döneminde Ali Cevdet'in, Salih Hacıoğlu'nun acı ölümlerini anımsatmakla yetinelim. Bu uygulamalar kuşkusuz Stalinci deformasyonun sonucudur. Ama gelişmeler Komintern'in statüsüne temel olan dünya devrimi anlayışının da gerçekliğe uymadığını kanıtlamıştır. Ama tarihsel bir dönemin yalnızca günümüz bilinciyle yargılanmasının bilimsel yöntem olarak eksikliğine işaret edelim. Öte yandan politik ahlak açısından bu değerlendirmeyi yapmak gereklidir.
- 3) TBKP oluşturduğu yeni kimliğiyle demokrasi, insan hakları sosyal adalet, bireyin özgürlüğü, halkların yazgılarını ve gelişme yollarını belirleme hakkı, ulusal egemenlik, doğanın korunması ve barış gibi temel değerleri her aşamada, her dönemde eksiksiz savunacağını açıklamıştır. Elbette biz kendi ülkemiz için program yaptık. Ama başka ülkelerin iç işlerine karışmaksızın bu temel değerleri dünyanın her köşesi için de savunuyoruz. Devrim ihracına ve müdahalelere net olarak kaşıyız. Öte yandan iki dünya savaşı arası dönemi, ikinci dünya savaşını ve soğuk savaş dönemini değerlendirirken nesnel kıstaslar temelinde her iki sistemin tumumunu ele almak gerekiyor. Adil olmak istersek eğer, sistemler arası düşmanca çatışma anlayışının oluşmasından ve sonuçlarından birinci derecede sorumlu ve suçlu olan emperyalizm olduğunu kabul ederiz. Ama tekrar ediyorum: Bu tarihin bilimsel değerlendirilmesi sorundur yoksa ahlaki açıdan bir insanın öldürülmesi ile bin insanın öldürülmesi arasında fark yoktur.
- 4) Türkiye'nin başına bela olan NATO üyeliğinden, her iki askeri blokun karşılıklı kaldırılmasıyla kurtulalım , diyoruz.
- 5) Bizim dışımızdaki herhangi bir partinin geleceğini öngörmek kolay değil. Biz ancak, kendimiz de dahil bütün partilerin kalıcı olabilmelerinin genel kıstasını söyleyebiliriz. O da çağımızın, günümüzün değişen koşullarına, ülkemizin ve dünyanın yeni ihtiyaçlarına uygun yaklaşımları hızla geliştirebilme yeteneğidir. Bu

yaklaşımları Özal küçük bir zümrenin çıkarı dev yabancı temellerle bağlı yararına ve kitleleri politika dışı tutmaya çalışarak geliştiriyor. Demirel ya Özalla aynı ipte oynamayı tercih edecek ay da demokratikleşme konusunda şu ya da bu ölçüde farklı bir konum alacak. Bu onun diğer demokrasi güçleriyle daha yakın bir diyaloga girmesini gerektirir. Bizce henüz Demirel kesin bir tercih yapmış değildir.

6) Bizce bugün için demokratiğin ölçüsü 141-142 konusunda, Kürt ulusal sorununda, idam cezası ve genel politik af konularında partilerin alacağı tutumdur. Partilerin bu konularda alacakları somut tutum onların demokrasi konusunda kararlı, gönülsüz, ya da ikircimli ya da daha değişik bir sıfatla nitelendirilmelerinin gerekçesi olacaktır. Biz partilere değişmez, genel etiketler yapıştırmanın doğru olmadığını düşünürüz.

7) Eskiden sosyalizmde ulusal sorunun süratle ve kolaylıkla çözülebileceğini düşünüyorduk. Birçok ülkede özellikle son yılların olayları bu sorunun çok yönlü ve karmaşık bir sorun olduğunu açığa çıkardı. Bu sorunun bir yanı. Diğer yandan yukarıda sözünü ettiğimiz soğuk savaş dönemine özgü sistemler arası çatışma anlayışının izlerinden dünyamız büsbütün kurtulmadan, başka ülkelerin iç işlerine müdahaleler sona ermeden her ülkenin iç işi olan sorunların çözümü de zorlaşıyor. Örneğin Türkiye'de yürütülen anti Bulgar bir kampanya, bu sorunun çözümünü kuşkusuz kolaylaştırıyor. Tersine, iki ülke arası ilişkilerin gerginliklerden arındırılması, Balkanlarda barışın güçlendirilmesi, bu sorunun çözümü için de daha elverişli şartlar yaratacaktır. Bizim Bulgaristan'da yönetici partiyle ikili ilişkilerimiz olduğu biliniyor. Biz her konuyu onlarla açıkça konuşma olanağına sahibiz. Bu nedenle kamuoyuna yapacağımız bir açıklamanın sorunun çözümü açısından, insanlar açısından yararlı olacağını düşünmüyoruz. Biz her konuyu hangi temel değerlere göre ele aldığımızı ise yukarıda açıkladık.

8) Komünist partisi bir dizi konuda yanlışlar yaptığını açıkladı. Geçmiş pratiğini eleştirmekte devam ediyor. Öte yandan halkın haklı bir tepkisiyle ortaya çıkan ve bu haklı tepkiyi dile getirdiği için varlığını sürdürebilen Solidarnoş'un her konuda haklı görmüyoruz. Bu örgütün içinde farklı eğilimler, hatta sosyalizm düşmanları da vardır. Emperyalist merkezlerin bu kesimle bağları vardır. Öte yandan sendikal bir örgüt olduğu halde politik örgüt gibi hareket ediyor, ama politik bir örgüte dönüşmek te istemiyor. Bu da çelişkili bir tutum. Biz Polonya'da sorunların çağdaş bir sosyalizm anlayışı çerçevesinde diyalog yoluyla çözülmesinden yanayız.

9) Sadece iki boyutlu, herşeyin ak-kara diye ayrıldığı bir dünyada yaşamıyoruz. Günümüzün karmaşık gerçekliğine yanıt veren politikalar da basit, kalıpcı formüllerden kurtulmak zorunda. İnsanlar iyi kötü, dost-düşman diye değişmez cephelere bölünmüş değil. Örneğin bir konuda karşı olduğumuz bir insan, grup ya da partiyle başka bir konuda işbirliği yapabiliriz. Bugün bir konuda işbirliği yarın başka konularda işbirliğine yol açabilir. İnsanların değişebilirliği bizim için temel bir fikirdir. Ideallerimiz ve temel değerlerimiz ise değişmez.

TÜRKİYE SOSYAL